

Éric Vuillard

Päevakord

Prantsuse keelest tõlkinud Indrek Koff

SA Kultuurileht

Tõlgitud väljaandest:

Éric Vuillard
L'ordre du jour
Actes Sud, 2017

Käesoleva teose väljaandmist on toetanud Prantsuse Suursaatkond ja Prantsuse Instituut Eestis

Toimetanud Triinu Tamm
Korrektuuri lugenud Katrin Kern
Kujundanud Maris Kaskmann
Küljendanud Astrid Värv

© Actes Sud, 2017. Avaldatud kokkuleppel agentuuriga SAS Lester Literary Agency & Associates

© Tõlge eesti keelde ja saatesõna. Indrek Koff ja Loomingu Raamatukogu, 2021

© Kaanefoto. Jean-Luc Bertini. Vikipeedia, 2016

Kolleegium

Toomas Haug, Tiit Hennoste, Maarja Kangro, Lauri Kitsnik, Hasso Krull, Ilona Martson, Mati Sirkel, Marek Tamm, Udo Uibo, Vaapo Vaher

Toimetus

Harju 1, 10146 Tallinn
Tel: 627 6425
E-post: LR@loominguraamatukogu.ee

Trükkinud Pakett

ISSN 1406-0515

ISBN 978-9916-616-55-0 (trükis)

ISBN 978-9916-616-56-7 (epub)

Laurent Évrard'ile

Salajane koosolek

Päike on külm täht. Tema südames – jäänõelad. Tema valgus – halasamatu. Veebruaris on puud surnud, jõgi kivistunud, otsekui ei sülgaks allikas enam vett ja nagu ei suudaks meri seda enam rohkem neelata. Aeg seiskub. Hommikuti ei ainsatki häält, ei linnulaulu, täielik vaikus. Siis aga auto, ja teinegi, ja äkitselt sammud, siluetid, mida silm õieti ei seleta. Etenduse juht on põrutanud kolm korda vastu maad, kuid eesriie jääb tõusmata.

On esmaspäev, uduloori taga liigutab linn. Inimesed lähevad tööle nagu iga teine päev, nad lähevad trammi, bussi peale, lipsavad ülemisele korrusele, siis jäävad karges külmas unelema. Kuid tolle aasta 20. veebruar ei olnud iga teine päev. Ja sellele vaatamata rügas suurem osa inimesi terve hommikupooliku, kõrvuni töö suures ja väärikas vales, lükkides üksteise otsa pisiliigutusi, millesse kontsentreerub vaikiv, kõigile sobiv tõde ning milles kogu meie elueepos on vaid püüdlük pantomiim. Niimoodi see päev siis möödus, rahulikult, normaalselt. Ja sellal kui kõik inimesed tõttasid kodust vabrikusse, turult tagahoovi, kuhu riputatakse pesu, ning õhtul kontorist kõrtsi ja viimaks tagasi koju, astus kaugel väärikast tööst, kaugel kodusest askeldamisest, kusagil Spree ääres ühe palee ees autodest välja hulk härrasmehi. Autouksed tehti aupaklikult lahti, nad astusid oma suurtest mustadest sõidukitest välja ja kõndisid üksteise järel paksude liivakivisammaste vahelt läbi.

Neid oli jõekaldal kasvavate raagus puude taustal kokku kakskümmend neli. Kakskümmend neli musta, kastan- või konjaki-pruuni mantlit, kakskümmend neli villapatšokkidega vooderdatud õlapaari, kakskümmend neli kolmeosalist ülikonda ja niisama palju laiade käänistega viigipükse. Varjud sisenesid Riigipäeva esimehe palee vestibüüli; muide, varsti ei ole enam ei Riigipäeva ega esimeest

ja mõne aasta pärast pole enam parlamentigi, jääb vaid suitsev rusuhunnik.

Praegu aga võetakse peanuppude otsast kakskümmend neli viltkaabut ja nähtavale tuleb kakskümmend neli kiilas- või hallpead. Härrased suruvad üksteisel väarikalt kätt ning astuvad siis lavale. Seal nad on, auväärt patriitsid suures vestibüülis; kostab respektaablis toonis naljatlev jutuvada; see kõik näeb välja nagu mõne aiapeo kergelt kammitsetud sissejuhatus.

Kõik kakskümmend neli silueti läbisid tõsise moega esimese trepivahe ning vallutasid siis aste astme järel ka järgmised trepid, tehes aeg-ajalt peatuse, et oma vana südant mitte ülearu koormata, ja nõnda astusid nad vaskkäsipuust kõvasti kinni hoides ülespoole, silmad vidukil, imetlemata ei elegantset balustraadi ega võlvkaari, just nagu roniksid nähtamatu sügislehehunniku otsa. Nad juhatati paremal pool paiknevast väikesest uksest sisse ning kõndinud veel mõne sammu üle maleruudulise põranda, tõusid nad veel umbes kolmkümmend astet ülespoole ja jõudsid kolmandale korrusele. Ma ei tea, kes oli rivis esimene, ja tegelikult pole see ka tähtis, kuna kõik kakskümmend neli pidid tegema täpselt sama, läbima sama teekonna, pöörama paremale, kaarega ümber trepisüviku, ning sisenema seejärel vasakul pool pärani lükatud ustest salongi.

Öeldakse, et kirjanduses on kõik lubatud. Mis tähendab, et ma võiksin lasta neil lõputult mööda Penrose'i treppi keerutada, nii et nad ei saaks enam minna ei üles ega alla, vaid peaksid igavesti mõlemat tegema. Ja umbes selline mulje raamatutest sageli jääbki. Sõnade aeg – kompaktne või voolav, läbimatu või kohev, tihke, veniv, granulaarne – kivistab liikumised, halvab. Meie tegelased jäävad paleesse alatiseks, nagu nõiutud lossi. Nad on sisenemise hetkest peale just nagu välgust rabatud, kangestunud, tardunud. Uksed on korruga kinni ja lahti, lünetid kulunud, purustatud, hävitatud või üle värvitud. Trepisüvik särab, kuid on tühi, lühter säteandab, kuid on kustunud. Me oleme ühekorraga kõigis aegades. Albert Vögler näiteks läks trepist üles esimesele mademele, katsus seal oma kraed, ta higistas, lausa tilkus higist ja tundis kerget peapööritust. Treppi valgustava suure kuldse laterna all kohendab ta vesti, teeb ühe nööbi lahti, sätib krae õigeks. Võimalik, et ka Gustav Krupp peatus seal mademel ja ütles Albertile midagi lohutavat, mõne väikese mõtteletera vanaduse kohta, ühesõnaga,

näitas üles solidaarsust. Seejärel läks Gustav edasi ja Albert Vögler jäi veel natukeseks paigale, seisis seal üksi, pea kohal lühter, suur kullatud taim, mille keskel säramas tohutu valguskera.

Viimaks sisenesid nad väikesesse salongi. Carl von Siemensi era-sekretär Wolf-Dietrich uneles viivu klaasukse juures, lastes pilgul käia üle rõdu katva õhukese härmakihi. Hetkeks unustab ta maise ilma mured, tema vaim uitab nagu paksus vatis. Ja samal ajal kui teised sumisevad ja Montecristosid tõmbavad, kiites välimise tubakalehe kreemjat või siidist karva, eelistades kes mahedama, kes vürtsikama maitsega, kuid igal juhul võimsa läbimõõduga, lamba kintsukondi jämedusi sigareid, ja pigistades hajameelselt nende kullatud linte, uneleb tema, Wolf-Dietrich, aknal, heljudes raagus okste vahel ja Spree vete kohal.

Pisut eemal imetleb lage kaunistavaid kipsfiguure Wilhelm von Opel, kes kohendab oma suuri ümmargusi prille. Veel üks, kelle perekond on meie poole sööstnud aegade sügavusest, rühkinud Braubachi väikemaomaniku seisusest aste-astmelt ülespoole, kuhjates aukraade ja tiitleid, aurahasid ja ameteid, olnud esmalt väiksemad ametnikud, siis juba linnapead, kuni Adam – tulnud ilmale oma ema mõistatuslikust üsast ja omandanud seejärel lukksepakunsti sügavamad saladused – leiutas imelise õmblusmasina, millest sai alguse Opelite tõeline õitseng. Ehkki välja ei mõelnud Adam õieti midagi. Ta läks tööle ühe vabrikandi juurde, ootas ja vaatas kannatlikult ning lõpuks täiustas pisut seal nähtud mudeleid. Ta abiellus Sophie Schelleriga, kes tõi kaasa kopsaka kaasavara, ning andis oma esimesele masinale oma kalli kaasa nime. Sestpeale hakkas toodang jõuliselt kasvama. Vaid mõne aastaga läks õmblusmasin laialdaselt kasutusse, liitus ajakõveraga ja sisenes inimeste harjumustesse. Selle tõelised leiutajad olid elanud liiga vara. Kui õmblusmasinad olid edukalt läbi löönud, hakkas Adam Opel tegelema jalgratastega. Kuid ühel ööl puges uksepraost sisse üks kummaline hääl; tema oma süda tundus talle külm, nii külm. Need ei olnud õmblusmasina tõelised leiutajad, kes tulid autoritasu nõudma, ega tema töölised, kes tahtsid samuti kasumist osa saada, vaid Jumal, kes tahtis saada tema hinge. Ja hing tuligi Tema hooleks anda.

Kuid ettevõtted ei sure samamoodi nagu inimesed. Need on müstilised ihud, mis ei hävine iial. Opel müüs jätkuvalt jalgrattaid ning seejärel juba autosid. Firmas oli asutaja surma ajal juba tuhat viissada töötajat. Nende arv aina kasvas. Ettevõtte on nagu inimene, kellel kogu tema

veri tõuseb pähe. Seda nimetatakse juriidiliseks isikuks. Nende elu on meie omast palju pikem. Tol 20. veebruaril, kui Wilhelm Riigipäeva esimehe palee väikeses salongis mõtteid mölgutab, on ettevõtte Opel juba vanaproua. Praeguseks on see riik riigis ja seos vana Adami õmblusmasinatega jäänud üsna kaugeks. Ja ehkki ettevõtte Opel on väga rikas vanaproua, on ta siiski nõnda vana, et teda ei panda enam õieti tähelegi, ta on muutunud elu loomulikuks osaks. Ettevõtte Opel on nimelt vanem kui nii mõnigi riik, vanem kui Liibanon, vanem isegi kui Saksamaa, vanem kui enamik Aafrika riike, vanem kui Bhutan, mille pilvedes peidavad end ometi jumalad.